Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

LAUSUNTO

6.10. 2017

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain, riistahallintolain ja riistavahinkolain 46 §:n muuttamisesta

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry esittää pyydettynä lausuntonaan lakiesityksestä seuraavaa:

Riistanhoitomaksua esitetään korotettavaksi 33 eurosta 39 euroon. Maksun korotusta esitetään riistapolitiikan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi, erityisesti riistanhoitoyhdistysten toiminnan vahvistamiseksi, suurpetovahinkojen estämiseksi ja suurpetokonfliktien lieventämiseksi.

> Riistanhoitoyhdistysten toimintaedellytysten parantaminen suurpetojen vahinkojen estämisessä ja suurpetokonfliktien lieventämiseksi on hyvä tavoite. **Tärkeisiin yhteiskunnallisin vaikuttavuustavoitteisin tulee lisätä myös hirvi- ja peurakatojen hallinta ja konfliktien ennaltaehkäisy. Toimintaympäristössä on selvästi nähtävissä kasvava hirvieläinten konfliktien riski**.

Riistanhoitoyhdistysten valtionavustuksen jakoperusteista ehdotetaan säädettäväksi laissa siten, että valtionavustus tukisi riistapolitiikan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden kannalta tärkeitä riistanhoitoyhdistysten tekemiä paikallisia tehtäviä. Valtionavustuksen jakoperusteiksi säädettäisiin toiminnanohjauksen palvelutarve, metsästyksen valvonta, suurriistakantojen hoitoon liittyvät tehtävät, koulutukset ja nuorisotyö, riistalaskentoihin kannustaminen sekä metsästyslain 8 §:n alueella valtionmaiden lupametsästyksen järjestelyjen edellyttämä palvelutarve.

> Esitetyt valtion avustuksen jakoperusteet yleisellä tasolla ovat tarkoituksenmukaiset**. Erityisesti tulee korostaa, että riittävä painoarvo kohdistetaan suurriistakantojen hoitoon liittyviin tehtäviin**.

Riistanhoitoyhdistyksien toiminnanohjausta esitetään vahvistettavaksi kohdentamalla suurin osa riistanhoitomaksun korotuksen johdosta kertyvistä varoista riistanhoitoyhdistykselle tarjottavaan ammattimaisen toiminnanohjaajan palkkaamisen mahdollistavaan tukeen, mikäli riistanhoitoyhdistykset yhdistyvät vapaaehtoisesti. Tämä kannustaisi riistanhoitoyhdistyksiä yhdistymään, koska ne saisivat merkittävästi vahvemman toiminnanohjaajan palvelun.

> **Ammattimaisten toiminnanjohtajien palkkaaminen edistää nykyistä perusteellisempaa asioiden valmistelua ja toiminnan ohjausta.** Erityisesti hirvi-, peura- ja villisikakantojen hallinta kaipaa nykyistä tehokkaampaa toiminnan johtamista. Myös monissa muissa tehtävissä ammattimaisella otteella saavutetaan tehokkaammin tuloksia. **Myös RHY-toiminnan kehittäminen vapaaehtoisten yhdistymisten kautta on erittäin perusteltua.**

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
PL 510 (Simonkatu 6) • 00101 Helsinki
Puhelin 020 4131 • Faksi 020 413 2425
Y-tunnus 0215194-5 • www.mtk.fi

Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK)
PO Box 510 (Simonkatu 6) • FI-00101 Helsinki
Telephone +358 20 4131 • Fax +358 20 413 2425
Business code 0215194-5 • www.mtk.fi

Riistanhoitomaksun korotuksen johdosta kertyvistä varoilla esitetään tehostettavaksi myös taantuvien riistalajien elinympäristöjen hoitoa ohjaamalla jatkossa osa kertyvistä varoista maanomistajien suorittamien riistan elinympäristöä merkittävästi parantavien hankkeiden toteuttamiseen.

Varojen käyttö tähän tarkoitukseen edistää merkittävästi uusien hankkeiden syntyä.

Riistavahinkolain 46 §:ä esitetään muutettavaksi siten, että riistanhoitoyhdistysten osallistumisesta riistavahinkolain mukaisiin tarkastuksiin aiheutuvat kustannukset korvattaisiin oma kustannusarvon mukaisesti riistavahinkojen korvaamiseen käytettävistä olevista varoista. Näin lisättäisiin riistanhoitoyhdistysten osallistumista riistavahinkotarkastuksiin, mikä esityksen perusteluiden mukaan lisäisi tarkastusten asiantuntemusta ja niiden yhteydessä annettavaa vahinkojen ennalta estämisen neuvontaa. Riistanhoitoyhdistysten osallistumisen lisäämisen arvioidaan myös merkittävästi edistävän riistavahinkotarkastusten laatua ja vahinkojen ennalta estämistä.

Riistanhoitoyhdistyksen edustajan osallistuminen kattavasti tarkastuksiin ei merkittävästi lisää tarkastusten laatua, koska viime vuosina, nykykäytännöllä, vahinkoarvioiden laadussa riistanäkökulmasta ei ole ollut mitään ongelmia. Vahinkoarvio keskittyy nimenomaisesti koealoilta tapahtuvaan taimikon puustotietojen mittaamiseen, missä metsäammattilaisen asiantuntemus on ratkaisevaa.

Perusteluna mainittu vahinkojen ennalta estämisen neuvonta metsänomistajalle on hyvin teoreettinen ja kyseenalainenkin asia. Käytännössä ainoa järkevä tapa hirvivahinkojen ennaltaehkäisyyn metsissä on hirvikannan säätely. RHY:n edustajan tuskin kannattaa aloittaa karkotteiden käytön neuvontaa juuri silloin, kun ollaan tarkastelemassa hirven pilaamaa metsänomistajan taimikkoa. Lisäksi on todettava, että ennakkotorjunta ei ole mikään hirvivahinkojen ratkaisu. Se vain siirtää vahingot naapurille ja aiheuttaa neuvottavalle merkittävät lisäkustannukset.

Tässä tilanteessa tulee tarkkaan harkita, montako henkilöä on tarkoituksenmukaista osallistua valtion rahoittamana riistavahinkolain mukaisiin tarkastuksiin. Tyypillisin tarkastettava riistavahinko on pienialainen hirven vaurioittama männyn taimikko, josta keskimäärin on maksettu maanomistajalle korvauksia noin 500 euroa/vahinkokuvio. Nykytilanteessa vahinkoarvion tekee, valtion varoilla, metsäkeskuksen metsäammattilainen, joka varmasti tuntee puustoon liittyvien tunnusten lisäksi myös metsätuhojen aiheuttajat. Tämän lisäksi metsäkeskuksen vahinkoarvioita tarkastaa puolestaan Maaseutuvirasto.

Nykykäytännössä riistanhoitoyhdistyksen edustajalla on mahdollisuus osallistua tarkastukseen. Usein he varmistavat, että kyse on hirvivahingosta ja varsin harvoin osallistuvat koko aikaa mahdollisesti koko päivän kestävään mittaukseen. Joskus on myös niin, että RHY edustaja tietää jo muutenkin tuhokohteen eikä katso tarpeelliseksi osallistua. **Nykymalli johtaa siis hyvin tarkoituksenmukaiseen ajankäyttöön RHY:n edustajan osalta.**

Lisäksi lakiesityksen perusteluna todetaan : ”**Muutoksen tarkoituksena** oleva riistanhoitoyhdistyksen edustajan osallistuminen maastotarkastuksiin entistä useammin tarjoaisi kuitenkin vahingon kärsijälle, kuten metsänomistajalle, **henkilökohtaisen mahdollisuuden saada riistanhoitoyhdistyksen edustajalta tietoa alueen hirvikannan säätelyn tavoitteista ja vaikuttaa niihin, mikä parantaisi erityisesti metsänomistajien vaikutusmahdollisuuksia paikalliseen hirvikannan säätelyyn vahinkojen vähentämiseksi**. Näin ollen kustannusten korvaaminen auttaisi vähentämään riistavahinkoja ja niihin liittyviä konflikteja”.

Ainoa ymmärrettävissä oleva perustelu riistanhoitoyhdistyksen edustajan osallistumiselle jokaisen vahinkoarvion tekoon on tiedonkulun parantaminen yksittäisten vahingonkärsijöiden ja riistanhoitoyhdistyksen välillä. **Tavoite on erinomainen, mutta esitetty toimintamalli on tehoton ja kallis sekä vaikuttavuudeltaan heikko**.

Tiedonkulun parantamiseksi tulee ottaa käyttöön tehokkaampia keinoja, joilla oikeasti vähennetään vahinkoja ja estetään konflikteja. **Vallitsevaksi käytäntö tulisi olla seuraava: Riistanhoitoyhdistys järjestää vuosittain, paikallistasolla, hirvilupaprosessin alussa kaikille avoimen / sidosryhmille suunnatun tilaisuuden, jossa metsästysseurojen edustajat ja maanomistajien sekä sidostahojen edustajat toteavat yhdessä viime aikojen vahinkojen määrät ja sijainnin, hirvieläinkantojen kehityssuunnat sekä käyvät keskustelun tarvittavista jatkotoimista**. Tämä menettely olisi hirvivahinkojen ennaltaehkäisyssä vaikuttavuudeltaan aivan omassa luokassa ja kustannuksiltaan pieni murto-osa lakiesityksen toimintamallista. Tämän sidosryhmätilaisuuden järjestämisestä aiheuttamat kustannukset olisi perusteltua korvata riistavahinkolain piiriin kuuluvista varoista.

Olisi suorastaan valtion varojen tuhlausta palkata kaksi henkilöä (metsäkeskuksen ja RHY:n edustaja) suorittamaan vahinkotarkastuksia ja sen jälkeen lähettää osalle kohteita vielä kolmas henkilö (Maaseutuvirasto) tarkastamaan näitä 170 euron korvauskynnyksen ylittämiä kohteita.

Vuonna 2016 metsänomistajille maksettiin vahingonkorvauksia noin 296 000 euroa ja metsäkeskukselle maksettuja arviointikustannuksia kertyi 136 000 euroa. Jos arviointiin valtion varoin osallistuvat henkilöt tuplataan, ollaan siinä tilanteessa, että arvioinnin kustannus alkaa keskimäärin olla lähes samalla tasolla kuin maanomistajalle maksettava korvaus. Yksitäisissä pienemmissä vahinkotapauksissa tarkastajien kustannus olisi selvästi enemmän kuin vahingon kärsijälle maksettava korvaus.

Riistavahinkolain 46 pykälää ei tule tässä yhteydessä muuttaa. Nykyinen käytäntö vahinkotarkastuksissa on toimiva. Riistanhoitoyhdistyksen edustajalla on oikeus osallistua vahinkoarvion tekoon ja voi kontrolloida korvaustapauksia tarveharkintaan perustuen. Tiedonkulunparantamiseksi maanomistajien ja riistanhoitoyhdistyksen välillä riistanhoitoyhdistyksiä tulee kannustaa nykyistä aktiivisempaan sidosryhmätoimintaan ja aktiivisuus tulee huomioida valtion avustuksen jaossa,

Helsingissä lokakuun 6. päivänä 2017

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK R.Y.

Timo Leskinen

kenttäjohtaja